

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.03.2016, sp. zn. 7 Tz 15/2016, ECLI:CZ:NS:2016:7.TZ.15.2016.1

Číslo: 2/2017

Právní věta: Ustanovení § 289 písm. c) tr. ř. se vztahuje na případy, kdy obviněný zemřel až poté, co bylo učiněno rozhodnutí, proti kterému směřuje návrh na povolení obnovy řízení. Toto ustanovení se neuplatní, spočívá-li vada původního rozhodnutí v tom, že jím nedošlo k zastavení trestního stíhání obviněného, přestože ten před vydáním rozhodnutí zemřel. Jestliže je smrt obviněného novou skutečností, odůvodňující povolení obnovy řízení podle § 278 tr. ř., pak po jejím povolení musí být trestní stíhání podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. zastaveno.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.03.2016

Spisová značka: 7 Tz 15/2016

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Obnova řízení, Zastavení trestního stíhání

Předpisy: § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.
§ 289 písm. c) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněného M. Z. proti pravomocnému usnesením Okresního soudu v Mostě ze dne 3. 6. 2015, sp. zn. 42 T 9/2011, podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným pravomocným usnesením byl porušen zákon v ustanovení § 283 písm. c) tr. ř. v neprospěch obviněného. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil. Zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Dále rozhodl tak, že podle § 278 odst. 1 tr. ř. se ve prospěch obviněného M. Z. povoluje obnova řízení, které v trestní věci vedené u Okresního soudu v Mostě pod sp. zn. 42 T 9/2011 pravomocně skončilo usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 7 To 170/2012. Podle § 284 odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 7 To 170/2012, a další rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Mostě ze dne 27. 2. 2012, č. j. 42 T 9/2011-170, byl obviněný M. Z. uznán vinným přečinem zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku a odsouzen k trestu odnětí svobody na čtyři měsíce s tím, že výkon trestu byl podmíněně odložen a zkušební doba byla stanovena na dvě léta. Podle § 226 písm. a) tr. ř. byl obviněný části obžaloby podané pro přečin zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku zproštěn. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. a podle § 229 odst. 2 tr. ř. bylo rozhodnuto o náhradě škody.

2. Odvolání, které podal obviněný proti odsuzující části rozsudku, bylo usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 7 To 170/2012, podle § 256 tr. ř. zamítnuto. Tím nabyl rozsudek Okresního soudu v Mostě v odsuzující části právní moci. Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl ve veřejném zasedání, které konal v nepřítomnosti obviněného. Dodatečně, tj. v době po vyhlášení citovaného usnesení, vyšlo najevo, že obviněný dne 8. 12. 2013 zemřel.

3. Za tohoto stavu podala státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Mostě návrh na povolení obnovy řízení. V tomto návrhu uvedla, že pokud obviněný zemřel před tím, než bylo rozhodnuto o jeho odvolání, stalo se jeho trestní stíhání nepřipustným a mělo být podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. zastaveno. Návrh na povolení obnovy řízení tak státní zástupkyně podala ve prospěch obviněného.

4. Usnesením Okresního soudu v Mostě ze dne 3. 6. 2015, č. j. 42 T 9/2011-198, byl návrh na povolení obnovy řízení podle § 283 písm. c) tr. ř. s použitím ustanovení § 279 písm. d) tr. ř. zamítnut. Okresní soud v Mostě odůvodnil toto rozhodnutí v podstatě tím, že věc je řešitelná pouze cestou stížnosti pro porušení zákona, a že pokud by obnova řízení byla povolena ve prospěch obviněného, nebylo by možné trestní stíhání zastavit s ohledem na ustanovení § 289 písm. c) tr. ř.

5. Usnesení Okresního soudu v Mostě nabylo právní moci dne 11. 8. 2015.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

6. Ministr spravedlnosti podal u Nejvyššího soudu dne 2. 3. 2016 ve prospěch obviněného stížnost pro porušení zákona. Poukázal na to, že Krajský soud v Ústí nad Labem v době, kdy rozhodoval o odvolání, nevěděl o úmrtí obviněného, ke kterému došlo dva dny před konáním veřejného zasedání. Ministr spravedlnosti konstatoval, že smrt obviněného byla soudu dříve neznámou skutečností ve smyslu § 278 odst. 1 tr. ř. Vyjádřil názor, že podle § 283 písm. c) tr. ř. lze zamítnout návrh na povolení obnovy řízení s ohledem na to, že obviněný zemřel, jen pokud byl takový návrh podán v neprospěch obviněného. K argumentaci Okresního soudu v Mostě, který odkazoval na ustanovení § 289 písm. c) tr. ř., ministr spravedlnosti uvedl, že toto ustanovení se vztahuje na případy, kdy obviněný zemře až po podání návrhu na povolení obnovy řízení. Ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením byl porušen zákon v ustanoveních § 283 písm. c) tr. ř., § 279 písm. d) tr. ř. v neprospěch obviněného, aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadené usnesení i případná další obsahově navazující rozhodnutí a aby podle § 271 odst. 1 tr. ř. sám rozhodl o návrhu na povolení obnovy řízení nebo podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Mostě věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

7. Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že zákon byl porušen.

8. Ustanovení § 278 odst. 1 tr. ř. kromě jiného stanoví, že obnova řízení, které skončilo pravomocným

rozsudkem, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině. Smrt obviněného dne 8. 12. 2013, o které Krajský soud v Ústí nad Labem v době rozhodování o podaném odvolání dne 10. 12. 2013 nevěděl, evidentně byla skutečností, jakou má na mysli ustanovení § 278 odst. 1 tr. ř. Pokud by bylo Krajskému soudu v Ústí nad Labem známo, že obviněný dne 8. 12. 2013 zemřel, nemohl by zamítnout jeho odvolání, ale musel by rozhodnout jinak, tj. způsobem zahrnujícím zastavení trestního stíhání obviněného podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.

9. Podle § 283 písm. c) tr. ř. soud návrh na povolení obnovy zamítne, je-li obnova vyloučena podle § 279 tr. ř.

10. Podle § 279 písm. d) tr. ř. je obnova v neprospěch obviněného vyloučena, jestliže obviněný zemřel. Z dikce „obnova v neprospěch obviněného“ je zřejmé, že jde-li o obviněného, který zemřel, není vyloučena obnova v jeho prospěch.

11. Podle § 289 písm. c) tr. ř. byla-li povolena obnova jen ve prospěch obviněného, nepřekáží jeho smrt provedení dalšího řízení a trestní stíhání nelze zastavit jen proto, že obviněný zemřel.

12. Názor Okresního soudu v Mostě, že s ohledem na ustanovení § 289 písm. c) tr. ř. by po případném povolení obnovy nebylo možné zastavit trestní stíhání z důvodu, že obviněný zemřel, je mylný. Citované ustanovení se nemůže týkat případů, kdy obviněný zemřel v průběhu původního řízení a kdy jeho trestní stíhání pravomocně skončilo v rozporu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. jinak než zastavením. Jestliže je smrt obviněného skutečností, která odůvodňuje povolení obnovy podle § 278 tr. ř. a vzhledem ke které mělo být původní řízení správně skončeno zastavením trestního stíhání, pak smrt obviněného nutně překáží provedení dalšího řízení po povolení obnovy a toto řízení tudíž musí být zastaveno podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. Ustanovení § 289 písm. c) tr. ř. se vztahuje na případy, kdy obviněný zemřel až poté, co bylo učiněno rozhodnutí, proti kterému směřuje návrh na povolení obnovy. Toto ustanovení se neuplatní tehdy, když vada původního rozhodnutí spočívá v tom, že místo něho mělo být trestní stíhání zastaveno kvůli smrti obviněného. Výklad, z něhož v napadeném usnesení vycházel Okresní soud v Mostě, je nelogický, protože ve svých důsledcích odnímá institutu obnovy řízení způsobilost být efektivním prostředkem nápravy pravomocného rozhodnutí, jehož vada vzešla z toho, že soud nevěděl o úmrtí obviněného, ke kterému došlo před rozhodnutím. Argumentace Okresního soudu v Mostě, že situace v dané věci je řešitelná jen stížností pro porušení zákona, nemůže obstát. Podle § 275 odst. 1 tr. ř. byl-li zákon porušen v neprospěch obviněného, nepřekáží jeho smrt provedení řízení na podkladě stížnosti pro porušení zákona a trestní stíhání tu nelze zastavit proto, že obviněný zemřel. Pro řízení vyvolané stížností pro porušení zákona, čímž se rozumí i další řízení po zrušení pravomocného rozhodnutí, tedy platí ustanovení, které je obsahově identické s ustanovením § 289 písm. c) tr. ř. u obnovy řízení. Výklad, který v napadeném usnesení prezentoval Okresní soud v Mostě, by se tudíž musel uplatnit i u stížnosti pro porušení zákona a ve skutečnosti by nápravu vadného rozhodnutí vylučoval také cestou stížnosti pro porušení zákona.

13. Okresní soud v Mostě porušil zákon v ustanovení § 283 písm. c) tr. ř. v neprospěch obviněného, neboť zamítl návrh na povolení obnovy řízení, ačkoli správně měl obnovu řízení podle § 278 odst. 1 tr. ř. povolit.

14. Nejvyšší soud proto v bodě I výroku tohoto rozsudku vyslovil zjištěné porušení zákona, zrušil napadené usnesení, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a v bodě II výroku tohoto rozsudku sám ve věci nově rozhodl tak, že povolil obnovu řízení a zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, jímž bylo rozhodnuto o odvolání obviněného, i další obsahově navazující rozhodnutí, která zrušením tohoto usnesení ztratila podklad.

15. Výrok, jímž Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona v ustanovení § 283 písm. c) tr. ř., zahrnuje i rozpor napadeného usnesení s ustanovením § 279 písm. d) tr. ř. Nebylo tedy nutné toto ustanovení uvádět ve výroku vyslovujícím porušení zákona.

16. Povolením obnovy řízení se věc dostala do stadia, kdy obviněný podal odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Mostě. V dalším řízení po povolení obnovy bude pokračovat Krajský soud v Ústí nad Labem jako soud odvolací, který tak dokončí řízení konané na podkladě původní obžaloby (§ 288 odst. 2 tr. ř.).